

Talousvaliokunta

**Hallituksen esitys eduskunnalle keskusvastapuolten elvytystä ja kriisinratkaisua koskevak-
si lainsäädännöksi**

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle keskusvastapuolten elvytystä ja kriisinratkaisua koskevak-
si lainsäädännöksi (HE 212/2022 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- finanssineuvos Risto Koponen, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Jukka Laitinen, Finanssivalvonta
- lakijohtaja Jesse Collin, Suomen Pörssisäätiö
- johtava lakimies Jari Virta, Finanssiala ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Pankki
- Rahoitusvakausvirasto
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Nordea
- OP Ryhmä

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rahoitusvakausviranomaisesta annettua lakia, arvo-osuus-
järjestelmästä ja selvitystoiminnasta annettua lakia, Finanssivalvonnasta annettua lakia, arvopa-
perimarkkinalakia, Rahoitusvakausviraston hallintomaksusta annettua lakia, luottolaitosten ja si-
joituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annettua lakia sekä yrityksen saneerauksesta annettua la-
kia.

Esityksen tarkoituksena on antaa keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä annet-
tua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta täydentävät säännökset. Lisäksi luottolaitosten ja
sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annettuun lakiin tehtäisiin tekninen korjaus.

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2022 vp

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.12.2022.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Ehdotuksen tavoitteena on sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöön keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU 2021/23) täydentävät säännökset. Keskusvastapuolten elvytystä ja kriisinratkaisua koskeva EU-asetus hyväksyttiin joulukuussa 2020, ja se mahdollistaa vain hyvin vähän kansallista liikkumavaraa. Se kuitenkin edellyttää tietyiltä osin täydentävää kansallista sääntelyä. Kansallinen sääntely on tarpeen erityisesti asetuksen mukaisia tehtäviä hoitavan kriisinratkaisuviranomaisen ja sen tehtävien määrittelyssä sekä hallinnollisten seuraamusten osalta.

EU:n asetuksen ja sitä täydentävän hallituksen esityksen tavoitteena on rakentaa nykyistä tehokkaampi ja toimivampi elvytys- ja kriisinratkaisumekanismi lieventämään keskusvastapuolten mahdollisten kriisien vaikutuksia niiden asiakkaille, muille markkinatoimijoille ja veronmaksajille. Kyseessä on pankkien elvytys- ja kriisinratkaisukehikkoa vastaava keskusvastapuoliin sovellettava järjestelmä.

Talousvaliokunta pitää ehdotuksen tavoitteita kannatettavina ja puoltaa siihen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin ja muutosehdotuksin.

Keskusvastapuolten asema, keskeiset tehtävät sekä niiden toiminnan vaikutukset markkinoilla

Keskusvastapuoli toimii rahoitusmarkkinoiden osapuolten välillä tiettyjen sopimusten osalta ostajana jokaiseen myyjään nähden ja myyjänä jokaiseen ostajaan nähden. Keskusvastapuolet toteuttavat rahoitusliiketoimia esimerkiksi osakkeilla, johdannaisilla ja takaisinostosopimuksilla. Keskusvastapuolten palveluja käyttävät niiden määritysosapuolet (usein pankkeja) sekä määritysosapuolten asiakkaat.

Keskusvastapuolimäärityksessä arvopaperi- tai johdannaiskauppaan liittyvät alkuperäiset sitoumukset korvataan uusilla sopimuksilla, joissa keskusvastapuoli asettuu vastapuoleksi kummallekin alkuperäiselle sopimusosapuolelle. Keskusvastapuolimääritys mahdollistaa tapahtumien nettouttamisen, jolla tarkoitetaan samanlaisten velvoitteiden yhdistämistä siten, että jäljelle jää yksi nettovelvoite. Näin voidaan pienentää osapuolten kauppojen toteuttamiseksi tarvitsemien arvopapereiden ja rahan määrää ja vähentää huomattavasti niiden riskejä. Toisaalta keskusvastapuolen asettuessa tapahtumien vastapuoleksi osapuolten väliset vastapuoliriskit muuttuvat osapuolen ja keskusvastapuolen välisiksi. Se tekee keskusvastapuolista kriittisiä toimijoita, koska ne ovat usein vastapuolena valtavalle määrälle osapuolia ja sopimuksia. Talousvaliokunta toteaa, että rahoitusjärjestelmän vakauden varmistamiseksi tulee huolehtia siitä, että keskusvastapuolten riskienhallinta on vakaalla pohjalla.

Vuoden 2008 finanssikriisi toi esiin, että kahdenväliset arvopaperikaupat ja johdannaisopimukset voivat muodostaa monimutkaisia ketjuja ja riskikeskittymiä. Vastapuoliriskit voivat ketjuun-

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2022 vp

tua monenkeskisillä markkinoilla siten, että osapuolilla ja viranomaisilla ei ole riittävää kokonaiskuvaa suorista ja epäsuorista riskeistä. Vastapuoliriskejä on sittemmin haluttu tehdä läpinäkyvämmiksi ja hallitummiksi esimerkiksi lisäämällä raportointia. Finanssikriisi osoitti myös, että lähellä kaatumista olevien rahoituslaitosten kriittisten toimintojen säilyttämiseksi ei ollut toimivia välineitä ja että riittävän nopeat ja systemaattiset kriisinhallintatoimet eivät olleet mahdollisia, koska kattavia viranomaisten välisiä yhteistyö- ja koordinoitumekanismeja ei ollut. Muun muassa tästä syystä jäsenvaltioiden oli pakko finanssikriisin aikana pelastaa rahoituslaitoksia veronmaksajien rahoilla, jotta kriisin leviämistä saatiin estettyä. Keskusvastapuolet eivät tuolloin saaneet suoraa julkista tukea, mutta pankeille myönnetty julkiset tuet mahdollistivat sen, että pankit pystyivät täyttämään velvoitteensa keskusvastapuolille.

Suomessa ei ole keskusvastapuolia, joten suomalaiset yritykset käyttävät ulkomaisten keskusvastapuolten palveluja. Kriisin aktualisoituessa keskusvastapuolten suomalaiset määritysosapuolet eli erityisesti suomalaiset pankit voivat kuitenkin joutua kantamaan osansa huonossa taloudellisessa tilanteessa olevan keskusvastapuolen elvytyksen ja kriisinhallinnan kustannuksista. Sen vuoksi toimivien kriisintarkaisuvälineiden kehittämisellä on keskeinen merkitys myös Suomen rahoitusmarkkinoiden näkökulmasta.

Talousvaliokunta toteaa, että keskusvastapuolten toimintaan liittyy todella merkittäviä riskejä, ja pitää tärkeänä, että niitä koskevia kriisinhallintamekanismeja on vahvistettu EU:n tasolla ja että myös kansallisella tasolla toteutetaan ne toimet, joita koko EU:n laajuisen valvonnan ja kriisinhallinnan tehostaminen edellyttää.

Keskeisten ehdotusten arviointia

Keskusvastapuolten elvytys- ja kriisintarkaisumekanismin keinovalikoima

Keskusvastapuolten elvytys- ja kriisintarkaisukehikko sisältää sekä ennakollisia varautumistoimenpiteitä että varhaisen puuttumisen mahdollistavia toimenpiteitä tilanteessa, jossa keskusvastapuoli on vaarantamassa rahoitusvakauden. Lisäksi mekanismi mahdollistaa toimenpiteitä, joita tarvitaan, kun kriisi on jo aktualisoitunut ja keskusvastapuoli on kaatumassa eikä kaatumista voida estää yksityisen sektorin toimin.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että elvytys- ja kriisintarkaisumekanismi on suunniteltu niin, että se mahdollistaa laajan ja erilaisiin tilanteisiin soveltuvan keinovalikoiman. Valiokunta korostaa, että kriisinhallintamekanismin ja sitä täydentävien kansallisten järjestelyjen tulee pyrkiä siihen, että rahoitusvakautta vaarantavien keskusvastapuolten tilanteeseen voidaan tarvittaessa puuttua tehokkaasti ja oikea-aikaisesti.

Kansalliset elvytys- ja kriisinhallinnasta vastaavat viranomaiset ja niiden toiminnan järjestäminen

Keskusvastapuolten elvytys- ja kriisintarkaisuasetus edellyttää, että jäsenvaltioissa on asetuksen soveltamista varten sekä toimivaltainen viranomainen että kriisintarkaisuviranomainen:

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2022 vp

Toimivaltainen viranomainen. Keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasituksen nojalla asetuksen mukaisena jäsenvaltion toimivaltaisena viranomaisena toimii sama viranomainen, joka toimii toimivaltaisena viranomaisena EU:n markkinarakennetoimija-asetuksen osalta. Suomessa mainitun asetuksen toimivaltaisina viranomaisina toimivat valtiovarainministeriö toimilupien osalta ja Finanssivalvonta asetuksen noudattamista valvovana viranomaisena. Toimivaltaiset viranomaiset huolehtivat asetuksen mukaisista toimista, jotka liittyvät keskusvastapuolten elvytyksen ja kriisinhallinnan varautumiseen ja varhaiseen puuttumiseen.

Kriisinhallintaviranomainen. Keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasituksen mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä kriisinhallintaviranomaisen asetuksen mukaisia tehtäviä varten. Ehdotuksen mukaan Suomen kriisinhallintaviranomaisena toimii Rahoitusvakausvirasto. Ehdotusta perustellaan sillä, että Rahoitusvakausvirasto toimii jo kansallisena kriisinratkaisuviranomaisena muun muassa rahoitusmarkkinoiden vakauden varmistamiseksi ja taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten toiminnan uudelleenjärjestämiseksi. Näin ollen sillä on riittävä kokemus ja asiantuntemus rahoitusmarkkinatoimijoiden kriisinratkaisusta. Talousvaliokunta pitää ehdotusta perusteltuna.

Asetuksessa edellytetään tiettyjä rakenteellisia järjestelyjä asetuksen mukaisten kriisinratkaisu-tehtävien ja kyseisen viranomaisen muiden tehtävien välille. Rahoitusvakausviraston osalta tämä tarkoittaa, että sen olisi erotettava toisistaan asetuksen mukaiset kriisinhallintatehtävät ja sen muut tehtävät. Asetus kuitenkin antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden poiketa tästä erotteluvaatimuksesta, jos kyseisessä jäsenvaltiossa ei ole keskusvastapuolia. Ehdotuksessa esitetään otettavaksi tämä poikkeus käyttöön, koska Suomeen ei ole sijoittautunut keskusvastapuolia eikä olisi tarkoituksenmukaista edellyttää lainsäädännöllä Rahoitusvakausvirastoa perustamaan erillistä yksikköä tai toteuttamaan muita vaadittuja toimia volyymitään suhteellisen vähäisiä tehtäviä varten. Poikkeuksen hyödyntäminen on vapaaehtoista, ja asetuksen mukaiset rakenteelliset järjestelyt voidaan tarvittaessa ottaa myöhemmin käyttöön. Talousvaliokunta pitää perusteltuna, että asetuksen mahdollistamaa poikkeusta hyödynnetään ehdotuksessa esitetyllä tavalla.

Asetuksen mukaan kansallisesti on mahdollisuus säätää, ettei kriisinhallintaviranomaisen tarvitse pyytää toimivaltaisen ministeriön hyväksyntää päätökselleen, vaikka päätöksellä olisi suoria finanssipoliittisia vaikutuksia. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että jäsenvaltiot voisivat lainsäädännöllä antaa kriisinhallintaviranomaiselle toimivaltaa myöntää julkisia tukia ilman toimivaltaisen ministeriön suostumusta. Ehdotuksessa ei esitetä tämän poikkeusmahdollisuuden käyttöönottoa, koska Suomessa rahoitusmarkkinoiden kriisinratkaisu ei perustu julkiseen tukeen eikä Suomessa ole lainsäädäntöä tältä osin. Talousvaliokunta pitää ehdotusta perusteltuna ja toteaa, että finanssipolitiikkaa koskevat linjaukset on ylipäätään asianmukaista säilyttää toimivaltaisen ministeriön, valtioneuvoston ja eduskunnan päätösvallassa.

Seuraamukset

Keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetus määrittelee, miltä osin seuraamuksia ja muita hallinnollisia toimenpiteitä tulee vähintään vahvistaa kansallisissa lainsäädännöissä. Se määrittelee myös seuraamusten lajin ja maksimimäärät, vähimmäistasot ja sen, keihin niitä sovelletaan. Muilta osin hallinnolliset toimenpiteet jätetään kansallisesti päätettäviksi.

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2022 vp

Seuraamuksia koskevat säännösehdotukset sisältyvät hallituksen esityksen ehdotukseen arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja ehdotukseen finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta (2. ja 3. lakiehdotukset). Kansallisista seuraamuksista ehdotetaan päätettäviksi keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetuksen minimivaatimusten mukaisesti. Kansallista liikkumavaraa on käytetty ainoastaan siinä, että keskusvastapuolen ylimmän johdon jäseniin tai muihin vastuussa oleviin luonnollisiin henkilöihin kohdistuva väliaikainen kieltä hoitaa tehtäviään keskusvastapuolessa on ajallisesti rajattu viiteen vuoteen. Asetuksessa edellytetään väliaikaista kieltä, mutta sen pituus on jätetty kansallisesti päätettäväksi. Ehdotuksen mukaan seuraamuksista päättää Finanssivalvonta, jonka päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen.

Talousvaliokunta toteaa, että sanktioita ja niiden määräämistä koskevat ehdotukset ovat perusteltuja. Valiokunta huomauttaa, että ehdotus on Suomea suoraan velvoittavan EU-asetuksen mukainen eikä sisällä kansallisen liikkumavaran käyttämistä enempää kuin asetuksen toimivuuden varmistaminen välttämättä edellyttää.

Kokoavia huomioita

Talousvaliokunta toteaa, että keskusvastapuolten toiminta on volyymiltään massiivista ja siihen liittyy todella merkittäviä riskejä rahoitusvakauden ja rahoitusmarkkinoiden toiminnan näkökulmasta. Tämän vuoksi valiokunta pitää välttämättömänä, että keskusvastapuolia koskevia kriisinhallintamekanismeja vahvistetaan EU:n tasolla ja toteutetaan myös kansallisesti ne toimet, joita koko EU:n laajuisen valvonnan ja kriisinhallinnan tehostaminen edellyttää. Talousvaliokunta korostaa erityisesti tarvetta saattaa keskusvastapuolten kaupankäynti nykyistä läpinäkyvämmäksi sekä EU:ssa että kansainvälisesti. Tämä on merkityksellistä myös sen vuoksi, että Lontoossa on paljon EU:n alueelle sijoittautuneiden pankkien ja niiden asiakkaiden transaktioita hoitavia keskusvastapuolia, jotka eivät enää ole EU:n lainsäädännön tai valvonnan piirissä. Lisäksi on varmistettava keskusvastapuolten kriisinratkaisun toimivuus operationaalisten riskien, esimerkiksi kyberhyökkäysten, osalta.

Vaikka Suomessa ei ole keskusvastapuolia, kriisin aktualisoituessa keskusvastapuolten suomalaiset määräytösapuolet eli suomalaiset pankit voivat kuitenkin joutua kantamaan osansa huonossa taloudellisessa tilanteessa olevan keskusvastapuolen elvytyksen ja kriisinhallinnan kustannuksista. Sen vuoksi toimivien kriisinratkaisuvälineiden kehittämisellä on keskeinen merkitys myös Suomen rahoitusmarkkinoiden näkökulmasta.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

3. Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

5 §. Muut finanssimarkkinoilla toimivat. Talousvaliokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 21 a kohta. Lisäyksen myötä myös keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetuksen 82 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut henkilöt sisältyisivät muiden finanssimarkkinoilla toimivien joukkoon. Talousvaliokunta ehdottaa hallituksen esityksestä poiketen, että uuden 40 kohdan sijasta säännös sisällytetään pykälän 21 a kohdaksi.

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2022 vp

41 a §. Seuraamusmaksun enimmäismäärä eräissä tapauksissa. Talousvaliokunta ehdottaa lakiteknistä korjausta pykälän 14 momenttiin. Kyse on aiempaan lakiehdotukseen liittyvästä yhteensovittamistarpeesta, joka ei liity käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen aihealueeseen (TaVM 7/2022 vp — HE 228/2021 vp).

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 212/2022 vp sisältyvät 1., 2. ja 4.—7. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 212/2022 vp sisältyvän 3. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

rahoitusvakausviranomaisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahoitusvakausviranomaisesta annetun lain (1195/2014) 1 luvun 2 §, 3 §:n 1 momentin 3 kohta, 4 §:n 2 momentti, 7 luvun 1 §:n 1 momentti ja 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 1 luvun 2 § osaksi laissa 361/2017, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Rahoitusvakausviraston toimiala

Rahoitusvakausvirasto, jäljempänä *virasto*, toimii kansallisena kriisinhallintaviranomaisena rahoitusmarkkinoiden vakauden varmistamiseksi ja taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden luotto-

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2022 vp

laitosten ja sijoituspalveluyritysten toiminnan uudelleenjärjestämiseksi sekä arvopaperikeskuksen kriisinratkaisusuunnitelman laatimiseksi.

Virasto toimii myös keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä asetusten (EU) N:o 1095/2010, (EU) N:o 648/2012, (EU) N:o 600/2014, (EU) N:o 806/2014 ja (EU) 2015/2365 sekä direktiivien 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2007/36/EY, 2014/59/EU ja (EU) 2017/1132 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/23, jäljempänä *keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetus*, 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna kriisinratkaisuviranomaisena.

Viraston tehtävistä, toimivallasta ja toiminnan järjestämisestä keskusvastapuolten elvytyksessä ja kriisinratkaisussa säädetään keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetuksessa. Virasto voi poiketa mainitun asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuista rakenteellisista järjestelyistä mainitun artiklan 7 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Viraston toimivallasta säädetään lisäksi luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annetun lain (1194/2014) 12 luvun 1 §:n 2, 4 ja 5 momentissa.

Virasto kuuluu valtiovarainministeriön hallinnonalaan ja viraston ohjaus kuuluu ministeriölle. Valtiovarainministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset viraston hallinnollisesta asemasta.

Virasto hallinnoi valtion talousarvion ulkopuolista rahoitusvakausrahastoa, jäljempänä *rahas-to*, joka muodostuu 4 luvussa tarkoitettusta vakausmaksuina kartutettavasta kriisinratkaisurahastosta ja 5 luvussa tarkoitettusta talletussuojamaksuina kartutettavasta talletussuojarahastosta.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *kriisinratkaisulailla* luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annettua lakia;

4 §

Tehtävät

Viraston toiminnan tavoitteista ja tehtävistä säädetään lisäksi kriisinratkaisulaissa, EU:n kriisinratkaisuasetuksessa ja keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetuksessa.

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2022 vp

7 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Yhteistyö valtiovarainministeriön, Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan sekä muiden viranomaisten kanssa

Viraston on tehtävä yhteistyötä valtiovarainministeriön, Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan kanssa kriisinratkaisulaissa ja keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetuksessa säädettyjen kriisinratkaisutoimien suunnittelussa ja valmistelussa, tehtyjen päätösten seurannassa sekä talletussuojamaksujen, vakaumaksujen ja EU:n vakaumaksujen määräämisessä.

— — — — —

3 §

Velvollisuus antaa tietoja

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, viraston on salassapitosäännösten estämättä viipymättä luovutettava valtiovarainministeriölle, Suomen Pankille ja Finanssivalvonnalle hallussaan olevat tiedot asioista, jotka viraston arvion mukaan saattavat:

- 1) vaikuttaa merkittävästi rahoitusmarkkinoiden vakauteen tai rahoitusmarkkinoiden kehitykseen;
 - 2) aiheuttaa merkittäviä häiriöitä rahoitusjärjestelmän toiminnassa; taikka
 - 3) vaikuttaa keskusvastapuolen, määritysosapuolen tai sen asiakkaan, luottolaitoksen tai sijoituspalveluyrityksen toiminnan jatkuvuuteen.
- — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain (348/2017) 1 luvun 1 §:n 3 ja 4 momentti, 7 luvun 1 §, 8 luvun 6 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 8 luvun 6 §:n 3 momentti laissa 514/2019, sekä

lisätään 2 lukuun uusi 24 a § ja 8 luvun 6 §:ään, sellaisena kun se on osaksi laissa 514/2019, uusi 3 momentti, jolloin muutettu 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tämän lain keskusvastapuolta koskevien säännösten ohella keskusvastapuolesta säädetään OTC-johdannaisista, keskusvastapuolista ja kauppatietorekistereistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 648/2012, jäljempänä *markkinarakennetoimija-asetus*, sekä keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä asetusten (EU) N:o 1095/2010, (EU) N:o 648/2012, (EU) N:o 600/2014, (EU) N:o 806/2014 ja (EU) 2015/2365 sekä direktiivien 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2007/36/EY, 2014/59/EU ja (EU) 2017/1132 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 2021/23, jäljempänä *keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetus*.

Suomessa kotipaikkaa pitävään arvopaperikeskukseen ja keskusvastapuoleen sovelletaan osakeyhtiölakia (624/2006), jollei tästä laista, EU:n arvopaperikeskusasetuksesta, markkinarakennetoimija-asetuksesta, keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetauksesta taikka muusta arvopaperikeskusta tai selvitystoimintaa koskevasta lainsäädännöstä muuta johdu.

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2022 vp

2 luku

Arvopaperikeskuksen toimilupa, omistajat, hallinto ja toiminta sekä keskusvastapuoli

24 a §

Keskusvastapuolen elvytys ja kriisinratkaisu

Keskusvastapuolen elvytyksestä ja kriisinratkaisusta säädetään keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetuksessa. Keskusvastapuoleen sovelletaan myös luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annetun lain (1194/2014), jäljempänä *kriisinratkaisulaki*, 12 luvun 7 §:ää, 17 luvun 4 §:n 2 momenttia ja 19 luvun 1 §:ää.

Keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetuksen 3 artiklan 8 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen ministeriö on valtiovarainministeriö. Rahoitusvakausviranomaisesta keskusvastapuolen kriisinratkaisuviranomaisena säädetään rahoitusvakausviranomaisesta annetussa laissa (1195/2014).

Viranomaisten tehtävistä, toiminnasta, yhteistyöstä ja tietojenvaihdosta säädetään keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetuksessa.

7 luku

Arvopaperikeskuksen elvytys ja kriisinratkaisu

1 §

Kriisinratkaisuviranomainen

Tämän luvun mukaisen arvopaperikeskuksen kriisinratkaisun suunnittelua koskevien viranomaistehtävien hoitaminen kuuluu rahoitusvakausviranomaisesta annetussa laissa tarkoitetulle Rahoitusvakausvirastolle, jäljempänä *virasto*, jollei tässä laissa tai kriisinratkaisulaissa toisin säädetä.

8 luku

Erinäiset säännökset

6 §

Seuraamusmaksu

Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä ovat 1 ja 2 momentissa säädetyn lisäksi seuraavien keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetuksen säännösten rikominen tai laiminlyönti:

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2022 vp

- 1) 9 artiklan säännökset elvytysuunnitelmien laatimisesta, ylläpitämisestä ja päivittämisestä;
- 2) 13 artiklan säännökset tietojen antamisesta kriisinratkaisusuunnitelmien laatimiseksi; sekä
- 3) 70 artiklan 1 kohdan säännökset keskusvastapuolen ilmoitusvelvollisuudesta toimivaltaiselle viranomaiselle, kun keskusvastapuoli on lähellä kaatumista tai todennäköisesti kaatuu.

Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:ssä tarkoitettuja säännöksiä ovat tämän pykälän 1–3 momentissa säädetyn lisäksi kyseisissä momenteissa tarkoitettuja säännöksiä koskevat tarkemmat säännökset, määräykset sekä osakkeenomistajien oikeudet -direktiivin, ja EU:n arvopaperikeskusasetuksen ja keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetauksen perusteella annettujen komission asetusten ja päätösten säännökset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) ~~5 §:n 39 kohta ja~~ 41 a §:n 1, 14 ja 16 momentti, sellaisina kuin ne ovat, ~~5 §:n 39 kohta ja~~ 41 a §:n 1 ja 14 momentti laissa 524/2021 ja 41 a §:n 16 momentti laissa 205/2022, sekä

lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 725/2012, 902/2012, 254/2013, 170/2014, 198/2015, 520/2016, 737/2016, 1442/2016, 228/2017, 575/2017, 893/2017, 1071/2017, 241/2018, 1229/2018, 215/2019, 296/2019, 517/2019, 574/2019, 963/2019, 316/2020, 524/2021, 599/2021 ja 205/2022, uusi ~~40 kohta~~ 21 a kohta sekä 28 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 352/2017, 241/2018, 1108/2018, 215/2019, 29 6/2019, 599/2021, 976/2021 ja 205/2022, uusi 11 momentti seuraavasti:

5 §

Muut finanssimarkkinoilla toimivat

Muulla finanssimarkkinoilla toimivalla tarkoitetaan tässä laissa:

~~39) sijoituspalvelulain 1 luvun 13 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettua monialan holdingyhtiötä;~~

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2022 vp

~~40)~~ 21 a) keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä asetusten (EU) N:o 1095/2010, (EU) N:o 648/2012, (EU) N:o 600/2014, (EU) N:o 806/2014 ja (EU) 2015/2365 sekä direktiivien 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2007/36/EY, 2014/59/EU ja (EU) 2017/1132 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/23, jäljempänä *keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetus*, 82 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja henkilöitä;

28 §

Johdon toiminnan rajoittaminen

Finanssivalvonta voi määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi, kieltää keskusvastapuolen keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetuksen 2 artiklan 37 kohdassa tarkoitettuja ylimmän johdon jäseniä tai muita vastuussa olevia luonnollisia henkilöitä hoitamasta tehtäviä keskusvastapuolella mainitun asetuksen 82 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

41 a §

Seuraamusmaksun enimmäismäärä eräissä tapauksissa

Jos seuraamusmaksu koskee luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 luvun 1 §:n 2 tai 4 momentissa, sijoituspalvelulain 15 luvun 2 §:n 2 tai 5 momentissa, kriisinratkaisulain 18 luvun 1 §:ssä tai arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 6 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua säännöksen rikkomista tai laiminlyöntiä, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 10 prosenttia oikeushenkilön seuraamusmaksun määräämistä edeltävän vuoden liikevaihdosta ja luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään viisi miljoonaa euroa.

Jos 13 momentissa tarkoitettu seuraamusmaksu koskee vertailuarvoasetuksen 11 artiklan 1 kohdan d alakohdan tai 4 kohdan rikkomista, oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään joko kaksi prosenttia oikeushenkilön seuraamusmaksun määräämistä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai enintään 250 000 euroa sen mukaan, kumpi on suurempi. Luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään 100 000 euroa.

Sen estämättä, mitä 10–15 momentissa säädetään, seuraamusmaksu saa kuitenkin olla enintään kolme kertaa niin suuri kuin teolla tai laiminlyönnillä saatu hyöty, jos hyödyn suuruus on määriteltävissä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

arvopaperimarkkinalain 11 luvun 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvopaperimarkkinalain (746/2012) 11 luvun 21 §:n 6 momentti, sellaisena kun se on laissa 1209/2014, seuraavasti:

11 luku

Julkinen ostotarjous ja tarjousvelvollisuus

21 §

Poikkeukset velvollisuudesta tehdä pakollinen ostotarjous

Velvollisuutta tehdä pakollinen ostotarjous ei synny, jos tarjousvelvollisuusrajan ylitys perustuu siihen, että rahoitusvakaussivunomaisesta annetussa laissa (1195/2014) tarkoitettu Rahoitusvakaussivasto käyttää luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annetun lain (1194/2014) 9–11 luvussa säädettyä kriisinratkaisuvalluutta. Velvollisuutta ei synny myöskään, jos tarjousvelvollisuusrajan ylitys perustuu keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä asetusten (EU) N:o 1095/2010, (EU) N:o 648/2012, (EU) N:o 600/2014, (EU) N:o 806/2014 ja (EU) 2015/2365 sekä direktiivien 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2007/36/EY, 2014/59/EU ja (EU) 2017/1132 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/23 V osastossa säädettyjen kriisinratkaisuvälineiden, -valluuksien ja -mekanismien käyttöön.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

Rahoitusvakaustaviraston hallintomaksusta annetun lain 1 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Rahoitusvakaustaviraston hallintomaksusta annetun lain (1197/2014) 1 §:n 1 momentin 5 kohta, 5 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentin 5 kohta laissa 360/2017 ja 5 §:n 1 momentti laissa 249/2021, sekä

lisätään 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kun se on laissa 360/2017, uusi 6 ja 7 kohta seuraavasti:

1 §

Maksuvelvollinen

Rahoitusvakaustaviranomaisesta annetussa laissa (1195/2014) tarkoitetun Rahoitusvakaustaviraston, jäljempänä *virasto*, ja rahoitusvakaustaviraston hallintomaksun on velvollinen suorittamaan:

5) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain (348/2017) 1 luvun 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettu arvopaperikeskus;

6) keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä asetusten (EU) N:o 1095/2010, (EU) N:o 648/2012, (EU) N:o 600/2014, (EU) N:o 806/2014 ja (EU) 2015/2365 sekä direktiivien 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2007/36/EY, 2014/59/EU ja (EU) 2017/1132 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/23, jäljempänä *keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetus*, 2 artiklan 12 alakohdassa tarkoitettu määräytösosapuoli, jonka keskusvastapuolen kriisinratkaisukollegiossa virasto on jäsenenä;

7) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu keskusvastapuoli.

5 §

Perusmaksu

Perusmaksun määrä euroina sekä maksun suorittamiseen velvolliset määräytyvät seuraavasti:

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2022 vp

Maksuvelvollinen	Maksu euroina
liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1501/2001) tarkoitettu liikepankki, säästöpankkilaissa (1502/2001) tarkoitettu säästöpankkiosakeyhtiö sekä osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (423/2013) tarkoitettu osuuspankkiosakeyhtiö	1 000
säästöpankkilain 1 §:ssä tarkoitettu säästöpankki	1 000
osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain 1 §:ssä tarkoitettu osuuspankki tai osuuskuntamuotoinen luottolaitos	1 000
muu luottolaitos	1 000
talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa (599/2010) tarkoitettu talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö	1 000
luottolaitoksen omistusyhteisö	1 000
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen sivuliike, luokka A	1 000
ulkomaisen ETA-luottolaitoksen sivuliike, luokka B	1 000
kolmannen maan luottolaitoksen sivuliike	1 000
luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annetussa laissa tarkoitettu sijoituspalveluyritys	1 000
luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annetussa laissa tarkoitettu kolmannen maan sijoituspalveluyritys	1 000
arvopaperikeskus	25 000
keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetuksen 2 artiklan 12 alakohdassa tarkoitettu määräytösapuoli, jonka keskusvastapuolen kriisinratkaisukollegiossa virasto on jäsenenä	10 000
arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa tarkoitettu keskusvastapuoli	100 000

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annetun lain (1194/2014) 3 luvun 5 §:n 4 momentti sekä 19 luvun otsikko ja 1 §, sellaisena kuin niistä on 3 luvun 5 §:n 4 momentti laissa 234/2021, sekä
lisätään 19 lukuun uusi 2 § seuraavasti:

3 luku

Purkamis- ja uudelleenjärjestämismahdollisuuksien arviointi

5 §

Purkamista ja toiminnan uudelleenjärjestämistä koskevien esteiden poistaminen konsernissa

Jos kertomuksessa yksilöidyt esteet johtuvat ryhmän 4 §:n 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitusta tilanteesta, konsernin emoyrityksen on kahden viikon kuluessa siitä päivästä, jona se on vastaanottanut tämän pykälän 2 momentissa tarkoitetun kertomuksen, ehdotettava virastolle mahdollisia toimenpiteitä ja aikataulua toimenpiteiden täytäntöönpanolle sen varmistamiseksi, että laitos noudattaa omia varoja ja hyväksyttäviä velkoja koskevaa vähimmäisvaatimusta sekä tarvittaessa kokonaislisäpääomavaatimusta. Ehdotettavien toimenpiteiden täytäntöönpanon aikataulussa on otettava huomioon viraston havaitseman esteen syyt. Viraston on arvioitava, riittävätkö konsernin emoyrityksen ehdottamat toimenpiteet tehokkaasti puuttumaan tai poistamaan viraston havaitseman 4 §:n 2 momentin 1 tai 2 kohdassa säädetyn esteen. Viraston on arviota tehdessään kuultava Finanssivalvontaa.

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2022 vp

19 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Kokouskutsu pääoman korotusta koskevaan yhtiökokoukseen

Kokouskutsu pörssiyhtiönä olevan laitoksen ylimääräiseen yhtiökokoukseen, jossa päätetään osakeyhtiölain 11 luvun 1 §:ssä tarkoitettua pääoman korotuksesta tai oman pääoman korotukseen johtavasta osakeyhtiölain 15 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua osakkeiden lunastamisesta, 12 §:ssä tarkoitettua osakkeiden mitätöinnistä tai 14 luvussa tarkoitettua osakepääoman alentamisesta, voidaan osakeyhtiölain 5 luvun 19 §:n 4 momentista poiketen toimittaa viimeistään 10 päivää ennen yhtiökokousta, jos:

1) laitoksen pääoman korotus on välttämätöntä tämän lain 4 luvun 1 tai 5 §:ssä tarkoitettua kriisihallintoon asettamisen välttämiseksi; ja

2) Finanssivalvonta on ryhtynyt luottolaitostoinnista annetun lain 11 luvun 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen tai laitokselle on asetettu 10 a §:ssä tarkoitettu asiamies.

Edellä 1 momentin soveltamiseksi laitoksen yhtiöjärjestyksessä on oltava määräys mahdollisuudesta käyttää lyhyempää kokouskutsuaikaa 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa. Päätös tällaisesta yhtiöjärjestyksen muutoksesta on tehtävä yhtiökokouksessa osakeyhtiölain 5 luvun 30 §:stä poiketen kahden kolmasosan enemmistöllä annetuista äänistä.

Edellä 1 momenttia sovellettaessa osakeyhtiölain 5 luvun 5 §:n 2 momenttia asian ilmoittamisesta yhtiökokouksen käsiteltäväksi ja 6 a §:n säännöstä osakkeenomistajan osallistumisoikeutta koskevasta määräajasta ei sovelleta. Osakeyhtiölain 5 luvun 22 §:stä poiketen tämän pykälän 1 momentissa säädetyn yhtiökokouksen asiakirjat on pidettävä osakkeenomistajien nähtävillä vasta kokouskutsun toimittamisesta alkaen.

Mitä 1–3 momentissa säädetään pörssiyhtiöstä, sovelletaan myös pörssiosuuskuntaan.

2 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

Tämän lain 8 luvun 6 §:n 4–6 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2016.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

yrityksen saneerauksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 2 §:n 2 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 490/2015,
lisätään 2 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 490/2015, uusi 5 kohta seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Saneerausmenettelyn kohteena ei voi olla:

- 4) luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annetun lain (1194/2014) mukaisesti kriisihallintoon asetettu laitos;
- 5) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (348/2017) tarkoitettu keskusvastapuoli.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2022 vp

Helsingissä 24.1.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen kok
varapuheenjohtaja Katri Kulmuni kesk
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Eeva Kalli kesk
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Matias Mäkyne sd
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Janne Sankelo kok
jäsen Hussein al-Tae sd
jäsen Veikko Vallin ps
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Juha Mäenpää ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihto-Kekkonen